

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 612/2012-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. decembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť D. M., A., zastúpeného advokátom JUDr. D. P., L., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 23 S/57/2011-31 z 10. januára 2012 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžo/20/2012 z 3. júla 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť D. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. septembra 2012 faxom a 27. septembra 2012 v origináli doručená sťažnosť D. M. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa

čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 23 S/57/2011-31 z 10. januára 2012 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Sžo/20/2012 z 3. júla 2012 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že Prezídium politickej strany SDKÚ-DS (ďalej len „prezídium“) na návrh jej generálneho sekretára rozhodlo uznesením č. 15/2011 z 11. apríla 2010 o zrušení Miestneho zväzu SDKÚ-DS L. (ďalej len „miestny zväz“) z dôvodu porušovania pravidiel politickej zodpovednosti konkretizovaných v stanovách strany. Predseda miestneho zväzu podal v zmysle určujúcich ustanovení stanov politickej strany proti uvedenému uzneseniu odvolanie, o ktorom rozhodoval Súd SDKÚ-DS (ďalej len „súd politickej strany“). Rozhodnutím súdu politickej strany č. 06/2011 z 12. mája 2011 bolo odvolanie zamietnuté a uznesenie prezídia potvrdené.

Proti rozhodnutiu súdu politickej strany podal sťažovateľ krajskému súdu žalobu v zmysle § 19 ods. 1 zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o politických stranách a politických hnutiach“), podľa ktorého ak člen strany považuje rozhodnutie orgánu strany za nezákonné alebo odporujúce stanovám, môže do 30 dní od prijatia takéhoto rozhodnutia požiadať krajský súd o jeho preskúmanie.

Napadnutým uznesením krajského súdu bolo konanie o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 06/2011 z 12. mája 2011 podľa § 250 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) zastavené z dôvodu, že smeruje proti rozhodnutiu, ktoré nemôže byť predmetom preskúmania súdom.

Najvyšší súd na odvolanie sťažovateľa napadnutým uznesením potvrdil uznesenie krajského súdu o zastavení konania. Podľa najvyššieho súdu možno síce v zmysle § 19 ods. 1 zákona o politických stranách a politických hnutiach podať návrh na preskúmanie rozhodnutia orgánu strany, ale na takéto konanie sa v zmysle § 244 ods. 1 a 2 OSP použije

piata časť Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorej musia byť aj pri tomto druhu konania splnené procesné podmienky konania ustanovené Občianskym súdnym poriadkom. Podľa § 250d ods. 3 OSP súd uznesením konanie zastaví aj vtedy, ak ju podala neoprávnená osoba alebo ak smeruje proti rozhodnutiu, ktoré nemôže byť predmetom preskúmania súdom. V tomto prípade neboli podľa názoru najvyššieho súdu procesné podmienky konania splnené, a preto muselo byť konanie o žalobe sťažovateľa zastavené.

Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu a napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podal sťažovateľ sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorou navrhol, aby ústavný súd vyslovil, že týmito uzneseniami bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, aby obe napadnuté uznesenia zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom

prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu

Pri prerokovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu, ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Toto ustanovenie limituje hranice právomoci ústavného súdu a všeobecných súdov tým spôsobom, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva na ústavnom súde iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné súdy.

V nadväznosti na to ústavný súd pripomína, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie právoplatne skončilo (IV. ÚS 254/2011).

Ústavný súd vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, nemá právomoc preskúmať postup a rozhodnutie krajského súdu, pretože jeho rozhodnutie preskúmal najvyšší súd v dôsledku odvolania sťažovateľa. Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v časti týkajúcej sa uznesenia krajského súdu odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Ústavný súd ďalej preskúmal sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu, a to z toho hľadiska, či neexistujú dôvody brániace jej prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a následne na nich založených právnych záverov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010).

Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvozené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide preto vtedy, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

Z týchto hľadísk ústavný súd preskúmal sťažnosť sťažovateľa namietajúceho porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo potvrdené napadnuté uznesenie krajského súdu zastavujúce konanie o jeho žalobe.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa môže každý domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Najvyšší súd v napadnutom uznesení odôvodnil svoje rozhodnutie o splnení podmienky na zastavenie konania dvoma zásadnými argumentmi. S odvolaním sa na iné rozhodnutia najvyššieho súdu konštatoval, že interné rozhodnutia politických strán organizačnej povahy nie sú spôsobilým predmetom súdneho prieskumu. Napadnuté rozhodnutie politickej strany považoval najvyšší súd za takéto rozhodnutie organizačnej povahy, pretože vnútornú štruktúru politického subjektu určujú výlučne stanovy. Zároveň najvyšší súd poukázal na to, že sťažovateľ nebol účastníkom administratívneho konania, keďže účastníkom bol miestny zväz politickej strany a prezídium. Podľa najvyššieho súdu sťažovateľ ani netvrdil, že je osobou, s ktorou sa v administratívnom konaní nekonalo ako s účastníkom, hoci sa s ňou konať malo. Sťažovateľ tak podľa najvyššieho súdu nie je ani aktívne legitimovanou osobou na podanie žaloby v režime piatej časti Občianskeho súdneho poriadku.

Podľa názoru sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy malo dôjsť tým, že *„aj napriek môjmu zákonnému postupu na základe... (§ 19 ods. 1 zákona o politických stranách a hnutiach, pozn.), ktoré mi dáva právo domáhať sa žiadosťou preskúmania rozhodnutia politickej strany..., ktoré je podľa môjho názoru odporujúce stanovám tejto politickej strany súdy svojimi rozhodnutiami z procesných dôvodov mi odopreli uplatňovanie môjho práva a to tým, že posudzovanie svojej právomoci podriadili posudzovaniu podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, čím mi odopreli*

právo domáhať sa svojho práva na preskúmanie rozhodnutia politickej strany krajským súdom“.

Podstata sťažnosti spočíva v nesúhlase sťažovateľa s tým, že krajský súd a následne aj najvyšší súd posudzovali procesné podmienky konania o jeho žalobe podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (podľa pravidiel pre správne súdnictvo).

Najvyšší súd použitie piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (pravidiel správneho súdnictva) odôvodnil odkazom na § 244 ods. 2 OSP, podľa ktorého súdy v správnom súdnictve preskúmajú zákonnosť rozhodnutí a postupov právnických osôb, pokiaľ im zákon zveruje rozhodovanie o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb v oblasti verejnej správy (ďalej len „rozhodnutie a postup správneho orgánu“). Podľa najvyššieho súdu v prípadoch ako vo veci samej má ísť o tzv. politické súdnictvo upravené najmä v siedmej hlave piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, avšak vo veci samej sa má postupovať podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku. V nadväznosti na to najvyšší súd uviedol, že *„súdnej ochrany v správnom súdnictve sa môže domáhať len člen politickej strany (hnutia) v prípade, ak považuje rozhodnutie politickej strany (hnutia) za nezákonné alebo odporujúce stanovám. Člen politickej strany (hnutia) môže do 30 dní od prijatia takéhoto rozhodnutia požiadať krajský súd o jeho preskúmanie (§ 19 zákona č. 85/2005 Z. z.). V týchto prípadoch správny súd v konaní postupuje podľa druhej hlavy piatej časti O. s. p. V tomto prípade otázka aktívnej legitímácie viažuca sa okrem iného aj na členstvo v politickej strane, nebol z obsahu spisu jednoznačne preukázaná, avšak k posúdeniu otázky aktívnej legitímácie na podanie žaloby predchádza otázka splnenia procesných podmienok, medzi ktoré v správnom súdnictve patrí i vyriešenie otázky, či žaloba smeruje na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia, ktoré je spôsobilým predmetom súdneho prieskumu.*

Odvolačí súd sa najprv vyjadrí k otázke, či je označené rozhodnutie spôsobilým predmetom súdneho prieskumu zákonnosti, keďže krajský súd napadnutým rozhodnutím zastavil konanie z dôvodu, že žaloba smerovala proti rozhodnutiu, ktoré nemôže byť predmetom súdneho prieskumu. K tejto otázke vydal Najvyšší súd Slovenskej republiky viacero súdnych rozhodnutí napr. vo veci sp. značka 6 Sžo/12/2009 zo dňa 18. 02. 2009,

sp. značka 1 Sžo/11/2009 zo dňa 22. 09. 2009, v ktorých okrem iného konštatoval, že spôsobilým predmetom súdneho prieskumu nie sú vnútorné rozhodnutia politických strán organizačnej povahy. Podľa názoru odvolacieho súdu je i rozhodnutie prezídia politickej strany o zrušení miestneho zväzu vnútorným rozhodnutím politickej strany s organizačnou povahou, pretože samotnú štruktúru vnútornej organizácie politického subjektu upravujú výlučne stanovy a nie zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov, a preto je len vnútornou otázkou politického subjektu akú vnútornú štruktúru pobočiek – miestnych zväzov si z hľadiska organizácie na miestnej úrovni stanoví a ako ju organizačne, na základe schválených pravidiel obsiahnutých v stanovách, reguluje.

Najvyšší súd ďalej konštatuje, že z ustanovenia § 250 ods. 2 O. s. p. vyplýva, kto je v konaní podľa druhej hlavy piatej časti O. s. p. žalobcom tak, že je to fyzická alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník správneho konania bola rozhodnutím a postupom správneho orgánu ukrátená na svojich právach. Podat' žalobu môže aj fyzická alebo právnická osoba, s ktorou sa v správnom konaní nekonalo ako s účastníkom, hoci sa s ňou ako s účastníkom konať malo. Senát najvyššieho súdu z obsahu napadnutého rozhodnutia, ktoré vydal Súd SDKÚ-DS dňa 12. 05. 2011 zistil, že účastníkmi administratívneho konania boli Miestny zväz L. a Prezídium SDKÚ-DS. Účastníkom konania pred Súdom SDKÚ-DS žalobca nebol, rovnako v žalobe netvrdil, že je osobou, s ktorou sa v správnom konaní nekonalo ako s účastníkom, hoci sa s ňou ako s účastníkom konať malo, čo v tejto veci znamená, že žalobca nesplnil ani jednu z dvoch zákonných podmienok na to, aby mohol byť osobou oprávnenou na podanie žaloby v režime piatej časti O. s. p. Poukazujúc na uvedené odvolací súd dospel k záveru, že v tomto prípade existuje i ďalší dôvod na zastavenie súdneho konania a to ten, že žalobu v tomto prípade podala osoba neoprávnená.

Zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach v § 19 ods. 1 upravuje právo člena politickej strany podať návrh na preskúmanie orgánu strany, avšak v režime piatej časti O. s. p. správne súdnictvo je to možné len po splnení procesných podmienok konania obsiahnutých v O. s. p., ktoré v tomto prípade neboli splnené.“

Ústavný súd vzhľadom na svoje postavenie nemôže zasahovať do právomoci všeobecných súdov, zisťovať skutkové okolnosti a vyvodzovať právne závery, ak sú tieto ústavne udržateľné, pričom musí navyše zohľadňovať aj osobitné postavenie súdov v rámci správneho súdnictva. V tomto prípade ústavný súd nepovažuje úvahu najvyššieho súdu, podľa ktorej sa aj na prípady žalôb podľa § 19 ods. 1 zákona o politických stranách a hnutiach majú aplikovať pravidlá Občianskeho súdneho poriadku týkajúce sa správneho súdnictva, osobitné podmienky konania za arbitrárnu alebo zjavne neodôvodnenú. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu dostatočne odôvodnil, ktorými ustanoveniami procesných pravidiel sa riadil, poukázal na doterajšiu judikatúru najvyššieho súdu a uviedol aj to, z akých dôvodov aplikoval podporné pravidlá správneho súdnictva aj na konanie o žalobe podľa § 19 ods. 1 zákona o politických stranách a hnutiach. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení (v tomto prípade § 244 ods. 2 OSP a § 19 ods. 1 zákona o politických stranách a hnutiach), že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 48/02), k čomu v danom prípade nedošlo. Ústavný súd považuje argumentáciu týkajúcu sa nemožnosti preskúmať rozhodnutia politických strán organizačnej povahy patriace do ich výlučnej autonómie za dostatočne presvedčivé a ústavne akceptovateľné, reflektujúce taktiež záujem na obmedzenom vplyve orgánov štátu v oblasti realizácie základného práva na združovanie sa (aj) v politických stranách a hnutiach. Najvyšší súd sa v napadnutom uznesení podľa názoru ústavného súdu dostatočne vysporiadal s argumentáciou sťažovateľa, a to v rozsahu, v akom to bolo potrebné na rozhodnutie v štádiu zisťovania procesných podmienok konania, a zároveň svoje závery dostatočne odôvodnil. Námietku sťažovateľa, že na konanie podľa § 19 ods. 1 zákona o politických stranách a hnutiach sa nevzťahujú pravidlá Občianskeho súdneho poriadku o správnom súdnictve, nepovažuje ústavný súd vzhľadom na citovanú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia za takú, ktorá by spochybňovala ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. V okolnostiach danej veci preto nič nesignalizuje, že by napadnutým uznesením najvyššieho súdu malo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnymi názormi najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru

o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právne názory najvyššieho súdu svojimi vlastnými.

Z uvedených dôvodov ústavný súd pri predbežnom prerokovaní rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažnosti v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2012